

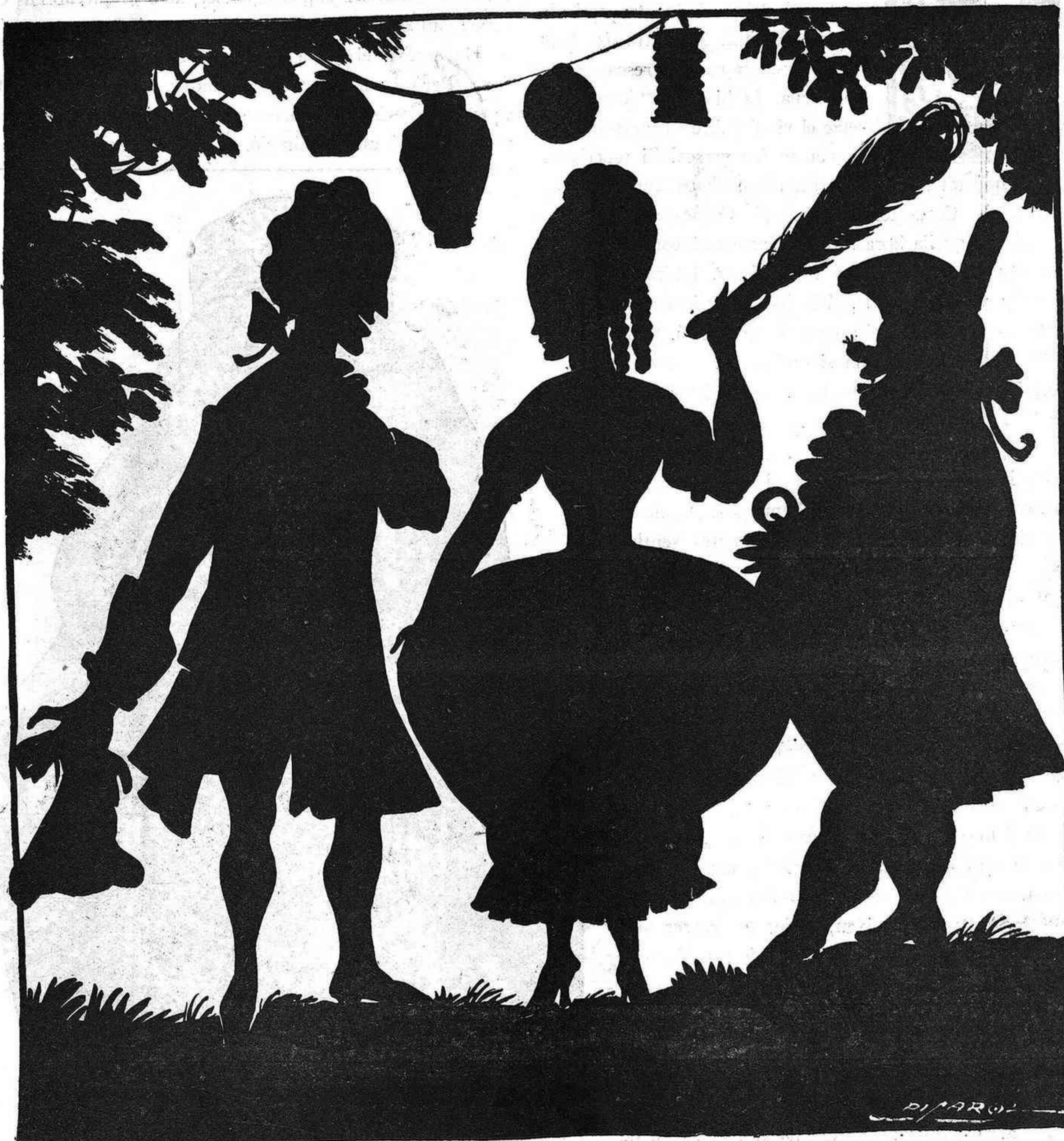
Any LI - Núm. 2539 - Extraordinari 30 cts.

Barcelona 17 de febrer de 1928

L'Esquella de la Torratxa

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Fora de Barcelona
Espanya: Trimestre, 3 Ptes. Estranger, 5

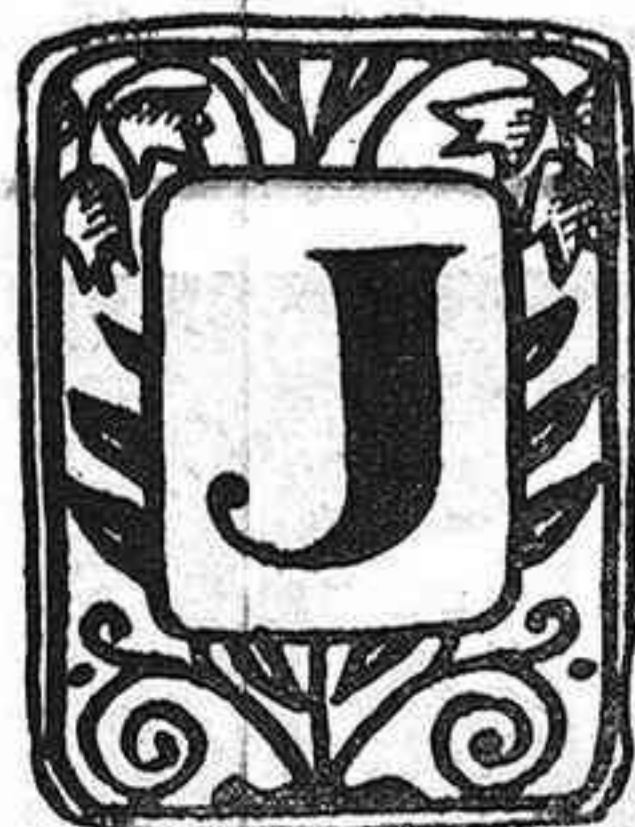

CARNESTOLTES SEGLE XVIII

—I pensar que acabarem ballant a la guillotina!

CRÒNICA

“SOC EL SENYOR CARNESTOLTES”

Ja hi som! Senyors, som al ball i hem de ballar! Som al Carnestoltes i la nostra doctrina, la nostra tesi, la nostra activitat, la nostra fe, hem d'adreçar-la cap a la gresca, cap a la barrila. Ja hi som. “A setze, a setze el vi, el pobre Carnestoltes...” Ja podem fer gresca. Si repetíssim

allò de què tot l'any és Carnestoltes, diríem una mentida. Només és Carnestoltes quan és Carnestoltes. Perquè en aquella hora tots ens presentem com el que som i no com el que volem ésser. La resta de l'any vivim amagats, dolorits, hipocritzant el nostre ver centre, en el nostre cercle d'acció. Som al Carnestoltes, fem com si no ho fos.

El Carnestoltes és l'època més clara i més natural de l'any. Així com per Sant Josep ens hem de menjar un plat de crema, i la coca per Sant Joan, i els torrons per Nadal, i l'onze d'aquell mes sentimental sentir-nos al damunt el pes de la història, així, en arribar el Carnestoltes sentim com una mena de necessitat de sortir al carrer amb l'instint primitiu que tots portem a dins. Es aquell porcell del qual parlava Michelet i que tantes vegades s'ha repetit en articles i cròniques. *Dans chaque homme il y a un cochon qui sommeille.* Aquest porcell es desperta en oir els primers tocs del Carnestoltes. Llavors brinca dins de nosaltres la cua del simi, l'instint del salvatge, l'esperit del bosc verge.

No fem literatura sentimental, no diguem allò de què sota la carota de Pierrot hi han llàgrimes sentimentals. Nosaltres no hem vist cap d'aquests xicots, que es diverteixen sortint pel carrer abillats amb el nobilíssim vestit de Pierrot, (la última vibració internacional, del qual li donaren a París, Willete; ací, el nostre mai prou benaurat Santiago Rusiñol), amb llàgrimes als ulls. A no ésser que siguin llàgrimes provocades pel panxó de riure i la beguda excessiva.

Ha arribat el Carnestoltes, ha arribat l'hora de què, per exemple, certes revistes literàries que sortiren amb la carota d'un eclecticisme elegant,

diguin que el seu contingut és un fet essencialment dreter, clerical, catòlic; ha arribat el moment de què certes publicacions que el nostre públic té per esquerranes, ens diguin fins a quin punt l'esperit esquerrà els domina i els abraça; ha arribat l'hora de què es digui d'una manera clara i rodona quina és la posició de cadascú en aquesta tombola social i política de l'actualitat, per a què la gent sàpiga a què atendre's i no hi hagi equivocacions lamentables; ha arribat l'hora de què tots sortim disfressats del que som i que ens treiem la disfressa de tot l'any per a portar la veritable disfressa. Aquella, potser, amb la que no ens coneixerà ningú, perquè és la certa, la veritable.

Ha arribat el Carnestoltes. És l'època més ximple de l'any. Però és la més sincera. Encara que només fos per aqueta sinceritat, el Carnestoltes mereix per part nostra un respecte i una admiració.

AUREA

la gran dansatriu catalana en la seva dansa “La favorita de Ramsés”

Potser que demanéssim a l'Ajuntament, ja que ell cuida tant això de les festes, que aquestes fossin declarades d'utilitat pública i certament cíviques... No els hi sembla?

FRANCESC MADRID

L'EXCES D'AMISTAT POT DEVENIR PERILLOS QUAN HI HA MALPEN-SATS

—Home, la teva disfressa no t'escau molt. Se't coneix d'una hora lluny qui ets. No pots dissimular-ho, malgrat aquesta carota grotesca.

—Em penso que t'equivoques. Estic segur que no em coneixes.

MANUEL FONTDEVILA

un nou valor en la literatura catalana, que ha triomfat a Romea amb la seva obra "El cavaller immoral"

—Sí; t'havies de disfressar d'una cosa feixuga, de camell o d'elefant, per exemple. El teu caminar, lent i mandrós, el cos tirat endavant, com si les cames no et poguessin dur i t'haguessis de donar, molt per força, aire, és inconfusible. Aquest vestit d'Oscar Wilde, diguem-ne, et podrà escaure per altres coses, però no per a dissimular qui ets.

Aquesta conversa la tenien en un ball de disfresses de Barcelona un nostre escriptor de fama i un pintor íntim amic seu, força més jove.

—Bé, bé, deixa't d'orgues. M'hi jugo el que vulguis que no em coneixes; ara, tu, només fas l'ase.

—Et conec. Es que em vols faltar? Tot el dia que et cerco, i no et deixes veure el pèl. T'he vist, suara, empaïtant una mossa.

—Hi tinc dret.

—Sí, hi tens dret; no ho discuteixo. Al que no tens dret és de fugir de mi, i encara de negar que ets tu.

—Es que em demanes compte dels meus actes, potser?

—Sí, és clar que sí. Fes el que vulguis, i àdhuc empaïta les dones que et plaguin. Però...

—Bé, prou. Si segueixes així tu i jo acabarem.

—Ecolta, reflexiona.

—Prou. No dono compte de res a ningú, ni a tu mateix. Hem acabat.

I, tots moixos, ambdós es separaren. A mitja part del ball hom els veié més amics, més íntimament amics, si és possible, que abans.

PREVISIO

Un senyor solter es trobava en un ball de disfrees. De sobte l'escomiet una dona bonica, tapada de cara; l'esbronca de mala manera. Aquella dona sap molts detalls de la vida d'ell.

—Qui ets?

Li fa insistentment la pregunta; la hi fa de totes maneres. No en pot treure res.

I l'home solter, tot esverat, se'n va del ball. Marxant-ne, pensava:

—Encara resultaria que és la teva dona, com sempre!

UN PREC

Hi ha gent d'una humor il·limitada. La senyora C... de C..., l'esposa del conegut i prestigiós fabricant de Sabadell, n'és una; la seva humor val totes les pesetes.

Un d'aquests dies donà un gran ball de disfresses a la seva torre-palau. El saló l'ha ornat d'estil egipci; i al mig hi vol posar un taüt amb una mòmia. Voldria que fes de mòmia una dona de carn i ossos, la qual s'estés tota la nit erta, immòbil, i embenada de cap a peus; i que al final del ball es tregués les benes i es posés a dansar.

Aquesta dona no es troba enlloc. Sembla mentida, per a fer un paper tan magnífic i descansat!

No hi ha cap simpàtica lectora que el vulgui representar?

GLOSARI

L'EPOCA ALEGRE I L'EPOCA TRISTA

Segons ens mana el calendari, aquest del Carnaval és el temps de l'alegria. Indubtablement, el calendari exerceix sobre l'home una tirania odiosa. Ara faràs grans fogueres per a celebrar el solstici d'estiu i augmentar la calor; ara ploraràs els teus morts, com si els morts no se'ls pogués plorar un altre dia, i aniràs al teatre a veure representar un drama imbècil que es diu Don Juan Tenorio, ara, per a celebrar el naixement de Jesús; agafaràs una indigestió; ara et posaràs un nas de cartró i aniràs al ball de disfresses a què et trepitgin i t'emplemin de confeti. Indubtablement, el calendari exerceix sobre l'home una tirania odiosa.

Aquest d'any és el temps de l'alegria. A nosaltres això ens sembla bon xic suspecte i ombrós. Per què és aquest el temps de l'alegria? Per un imperatiu absurd del calendari; per res més. Però no hi ha, en aquests dies, res en l'exterior, en l'aire, en l'ambient que convidi a l'alegria.

Anem a examinar les característiques d'aquest temps alegre que no convida a l'alegria: Els metges corren d'una casa a l'altra, aqueferats, sense repòs; a les farmàcies sempre tenen fórmules per a despatxar; continuament expenen específics; abunden els constipats, les pulmonies, les bronco-neumonies, la grip, altres calamitats; són moltes les cases en les que es fa un gran silenci, un gran silenci de buidor; els carrers i passeigs estan solitaris, sols s'hi passeja el vent; potser en un portal veureu un raïm de pobres que junten les seves misèries per a donar-se un xic d'escalf; als jardins no hi han flors ni ocells; els arbres estan despullats de fulles; es veuen més enterraments que mai; plou; fa fred; neva. I és el temps de l'alegria?

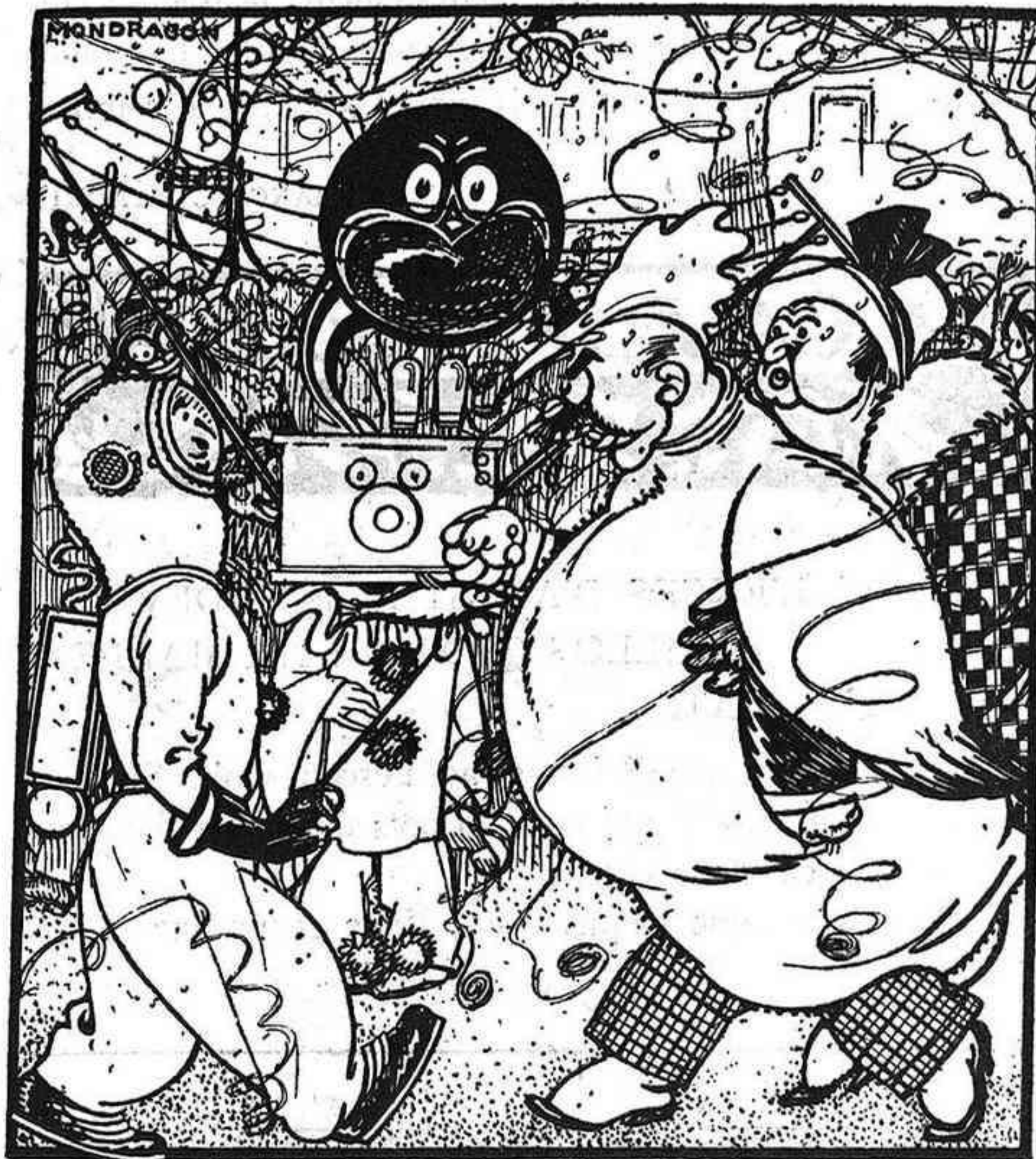
Per què? Perquè una colla de ximpls es disfressen i ballen, i riuen, i criden i passegen en cotxe tres tardes seguides? No, no: això no és l'alegria. L'alegria és una cosa més noble, més serena, més digna.

Saltem ara unes quantes setmanes. La gent plora — també perquè ho mana el calendari—la mort de Jesús de Galilea. La gent aprofita l'ocasió—la gent és més aprofitadora cada dia—per a fer ostentació del seu dolor, i disfressar-se de tristesa. Les esglésies són més fosques, més tenebroses que mai. A les seves portes unes donetes humils i simpàtiques, venen herbes simpàtiques, humils, oloroses de la muntanya. S'ha interromput el trànsit rodat. S'han tancat tota mena d'espectacles. S'ha prohibit fer música. Hi ha un gran silenci en la ciutat. Una gran tristesa, una gran tristesa oficial.

Nosaltres sortirem al camp, anirem a passar aquests dies al camp, a una masia amiga. I quin canvi, en passar de l'home a les coses, de la ciutat a la naturalesa! L'aire és viu, fi, transparent. Fa la terra una olor deliciosa. Floreixen les noves flors. A les nits, fosforescents de lluna, fa bo caminar pels camins solitaris, misteriosos, dels voltants de la casa. Se sent una remor d'aigua, una fressa d'ales. Tot reneix, tot té un ample, un càlid, un magnífic bategar de vida. La naturalesa és una dona jove i nua que es desperta amb un somriure als llavis.

Un se sent l'ànima plena de bells projectes i optimistes somriures. I és l'època trista, l'època en què, oficialment, s'ha de plorar!

VIRAI

MASCAROTS

—No et barallis, Joan! No et perdis!

—Què més voldria ell, pobret!, que perdre's, i perdre-la a vostè... de vista!

DISFRESSSES

La dona alegre

Aquesta és una dona alegre. Per què és una dona alegre? Perquè canta, perquè balla, perquè riu. Perquè, en comptes de viure d'un treball qualsevol, viu d'això: de cantar, de ballar, de riure.

Aquesta dona se'n va a dormir tard i es lleva tard. Poques vegades dorm sola. I ho desitja tant poder dormir sola i en un llit ben ample!

Vesteix amb un luxe relatiu, llueix alguna que altra joia barata comprada per "un cabrit" a la Carlota o a qualsevol altra senyora com la Carlota.

Sopa sovint al Suís i beu xampany amb certa freqüència. I riu, riu, riu...

Però, a voltes—un moment, un llampec—en el seu rostre es pinta un gran tedi: recorda la misèria de la seva vida, que amaga amb el luxe de 3'50 pessetes. No és una romàntica, no és una "Dama de les Camèlies"; és, senzillament, una avorrida.

La gent diu d'ella: "Es una dona alegre." I no, no ho és: en fa, s'hi ha disfressat.

L'home honrat

L'home honrat és casat com Déu mana, té fills com Déu mana, treballa com Déu mana. Tot ho fa com Déu mana encara que sigui ateu, i cada divendres sant assisteixi a un sopar de promiscuació a qualsevol centre radical. És una bestiesa com qualsevol altra.

Tot, en aquest home, és ordre, disciplina, auteritat.

ELS BONS PARES

—I per què l'han disfressat de senyor Esteve?
—Perquè s'hi acostumi.

Té el cap ple de tòpics, de vulgaritats, de llocs comuns. No riu mai; és enemic de tot el que és alegria en la vida. A casa seva, la dona i els fills, gràcies a ell, han avorrit l'honradesa.

I és que no és un home honrat: és un cretí que, amb la disfressa de l'honradesa, ennegreix la vida al seu entorn.

El filantrop

Es ric. Si no en fos, ja no podria dedicar-se a la filantropia. Als pobres els està vedat aquest plaer. Els pobres són els conillets d'Indies dels filantrops.

Es home religiós, de costums morigerades, respectabilíssim. En un diari conservador li han dit més d'una vegada "el pare dels pobres". I ell s'ho ha cregut.

Si li deien la veritat: que és un brètol, que és bruta—bruta de sang—, la història de la seva fortuna, que ha fet els diners robant i enganyant, no s'ho creuria.

Però el fet és que, sota la disfressa de la seva filantropia, s'hi amaga un ocellot de presa.

La dona honesta

Casada. Potser amb algun fill. Però jove encara. Rica i respectabilíssima. Abans estiuejava a Caldetes. Ara, aprofitant la baixa del franc—perquè els rics també estalvien: per això són rics—s'arrisca fins a Biarritz, fins a Deauville. El seu marit, amb una Kodak li féu un retrat prenent l'aperitiu, en trajo de bany a la "Potinière", un dia que hi havia el sha de Pèrsia.

A Barcelona freqüenta els tes del Ritz i altres tes. Balla, fuma, flirteja, es mostra més nua que vestida en una llotja del Liceu. De tard en tard, veu el seu fill. Tots els amics del marit coneixen la seva anatomia.

Es una dona honesta? Consisteix en això l'honestat?

L'home de prestigi

Té un origen obscur, humil; però tots els seus, com ell mateix, han "arribat", s'han fet un lloc a la vida.

Aquest ja té prestigi, un gran prestigi que cada dia creix. Ha aconseguit—sense mèrits de cap mena, que té més mèrit—un càrrec oficial. S'ha casat amb una dona rica, quaranta anys més vella que ell. Però, això què hi fa? Ell és un idealista i als anys no hi dona importància.

Llueix, figura, es parla d'ell.

Té la discreció de no parlar gaire. Però quan ho fa, diu les més grans vulgaritats amb un to grotescament campanut. Porta ulleres: les ulleres ajuden molt a fer-se un prestigi.

El mal serà el dia que la gent s'adoni que sota aquest prestigi, sota aquesta solemnitat de cartró, no hi ha més que poca-solta i despit.

El vell venerable

Llueix una gran barba blanca, que sembla postissa, de còmic: no es comprèn a l'home venerable sense una gran barba blanca.

Es conseller d'unes quantes Companyies, d'uns quants

Bancs. Té tantes condecoracions, guanyades honrosament sense fer res, que no li caben al pit i les guarda en una vitrina.

Però aquest vell venerable, quan es tanca al seu despatx per a estudiar—diu ell, solemnement—, llegeix llibres pornogràfics.

Però aquest vell venerable paga a una dona per a que li proporcionï entrevistes amb criatures de catorze, de setze anys...

LLUÍS CAPDEVILA

DOS CARNAVALS

1830

Mil vuitcents trenta. Romàntica rua,
balls amb llums d'oli i de quinquès;
disfresses de princeses que arrosseguen la cua
al va i ve del vals lent o dels llancers.

Mil vuitcents trenta. Per sota la carota
s'hi veu un esperit pollicromat
que a l'imperialisme feia una ganyota
i alçava el crit de llibertat.

Mil vuitcents trenta. Pierrot i Colombina,
un poc desfigurats;
romàntics per essència i per rutina
que els botia la sang com flams irats.

Gent que empaitaven els frares
i cremaven convents a tort i a dret,
perquè, amb tot i les seves tares,
duien un esperit inquiet.

Gent que dessota la carota
sentien bategar la sang i l'os
i alçaven barricades i feien la ganyota
al qui els volia assaltà el tros.

Gent que no duïa carnaval de dins
i es feia respectà el viure,
i per sobre i per sota dels destins
tenia l'esperit lliure.

1928

Mil noucents vint-i-vuit, esperit femella,
enlluernant, un xic tarit tarot;
el jove sembla una donzella,
i la donzella un "bibelot".

Esperit de coloraines i cosmètic,
de futbol i "charleston",
superficial i quilomètric
que amb un vol voltes el món.

Portes la carota eterna
que ja et fa de carn i pell;
la vèrbola que enlluerna
tapa el teu esperit mesell.

Esperit de covardies,
estoic, que tot t'és igual;
et disfresses tots els dies
menys ara, per Carnaval.

Ara vesteixes com ets,
d'indi incult o de pell roja,
i per la cara i pels fets
et surt la consciència boja.

Si hom estripés la pell
d'aquesta teva carota,
un enorme desgavell
ens faria una ganyota.

Ets el carnaval de dins
que eternament va per fora,
comences deu mil camins
i no els segueixes ni una hora.

Pampalluga d'envelat,
aparador de quincalla,
ull obert de bat a bat
sols per veure l'ou com balla.

Serpentina de color,
confetti que va per terra;
vesteixes de "sí senyor",
però ets buid com una gerra.

SALVADOR PERARNAU

"POLYTECHNICUM"

Una de les institucions més serioses que actualment tenim a Catalunya, és el "Polytechnicum". El "Polytechnicum", veritable escola del poble, és un orgull per a nosaltres; la seva tasca és de cultura i de progrés.

Els seus ensenyaments tècnics abasquen els oficis. Ens basta dir, per a demostrar l'excel·lència d'aquesta escola popular, que Rafael Campalans la dirigeix i que entre els professors s'hi troben Josep Serrat Bonastre, Antidi Layret, Jaume Pullés, Josep Maria Serra, Pau Rodón, Ildefons Rosich, Ramon Duran i Reynals, Joan Masó, Josep Sallés, Manuel Escudé, Enric Tarragó, Pompeu Fabra, Jordi Rubió i Francesc Martorell.

El "Polytechnicum" és alhora Ateneu. Per aquest mes de febrer i el proper de març té preparat un cicle de conferències que fa goig de debò. Abasta un camp cultural extensíssim, i les donen reconegudes personalitats com Joaquim Xirau, Joan Llongueras, Ambrosi Carrión, Saleta i Llorenç, Farran i Mayoral, Rossell i Vilà, Emili Mira, Joaquim Fabré, F. Montanya, J. M. Tallada, Josep Dençàs, F. Martorell, R. Campalans, Jordi Rubió, Jaume Agudé, Josep Xirau i Puig i Ferrer.

Altrament, són els elements de "Polytechnicum" les ànimes de les esplèndides "Associació Obrera de Concerts", fundada per Pau Casals, i "Associació Obrera de Teatre", dirigida per Adrià Gual.

Es un deure nostre divulgar aquesta nostra gran institució.

EL CARNAVAL I LES CIUTATS

Carnaval, carnaval! Rialla d'embriaguesa. Disfresses els homes i els despulles l'ànima. Vesteixes de colors les ciutats i és quan les ciutats són més elles mateixes. Llurs elements decoratius s'acusen més. El fons de llurs passions sura a la superfície...

La visió que tenim, que en té tothom de les ciutats al carnaval, feta de tòpics i de literatura, és, potser, una mica convencional, una mica d'estampa. ¿Però no és ensems una clara alegoria del seu esperit?

Carnaval de Venècia

Sobre els canals negres, profunds, bituminosos llisquen les gòndoles multicolors. Els fanals enormes, fantàstics, de papers pintats, acolorixen la nit de resplendors groguenques, d'entonacions de taronja, de blau i de verd pàl·lid. La lluna, sota un cel baix, convencional, de cotó fluix morat, és un fanal més, enorme, monstruós, d'una llum emmelada...

Rialles, cançons, sons trencats de mandolines... Tricornis negres de les tunes. Tricornis grocs i vermells d'Arlequí. Pierrots, Colombine... Llavis vermells, ulls verdosos—estels empresonats sota la careta de seda...

En un canal apartat es gronxa una gòndola. Els llums apagats, no té més llum que la lluna. Les gòndoles que hi passen a prop, no s'hi deturen. Un crit d'encoratjament

per l'amor que s'hi gronxa. Un epigrama, potser... Després la gòndola sense rem, queda altre cop solitària en el canal en silenci...

Matinada. Un gondoler retorna. Passa vora la gòndola que encara es gronxa amb beatitud amorosa. El gondoler crida una flastornia cínica. Ningú no li respon. Ell s'acosta a la gòndola. Al seu fons només una dama sola. Es estesa. Els ulls, vidriosos, miren enlaire. El gipó groc és tacat per les roses de sang, d'una ferida oberta. El gondoler s'acosta a la dama. Li alça la testa rossa, ornada en cara de randes i brodats. Tota ella fa una llüissor de joies. ¿Quin crim d'amor serven secret els llavis, empallidits, inexorablement tancats per a sempre? ¿Què veuen encara aquells ulls que tenen la immobilitat angoixosa d'unes aigües mortes?...

Silenci. El gondoler ràpidament la despulla dels joells i dels brodats que l'ornen. Una arracada costa de seguir a les mans ineptes, i les mans, afanyoses i àvides, estiren fins partir l'orella. Guarda, cínicament el joell i la pelle-tinga sangonosa. Després salta a la seva barca. La pèrgola empeny al fons del canal i la barca llisca.

Sota el cel empallidit, com les ulleres d'una cortisana malalta, els estels, malmirrosos, s'apaguen...

Ciutat castellana

Una xiscladissa ofega, un moment, els sons monòtons, greus, d'unes campanes. Davant la porta de la catedral s'han girat dues figures endolades. Ell és alt, escardalenç;

CARNESTOLTES

—De què vas?
—De contribuent!

el rostre groc i cendra: un Greco. Ella és esvelta i fina. En el rostre pàlid de santa, la boca casta és sense somriures. La mantellina—ala frèvol de papalló negre—endola el vori del seu front. Les pestanyes, baixes, enormes, li endolen la llum de la mirada.

Al fons, el passeig d'acàcies empolsegades, entre les pedres grises de la ciutat grisa, es veuen les taques d'uns mascarots grotescos, que s'allunyen, envoltats d'una turba d'infants.

La noia, girada en violent escorç que li dibuixa amb fermesa la sina, esguarda un moment, amb l'allè retingut, la mascarada que passa. Els ulls oberts flamegen.

La porta de la catedral, però, s'obre davant d'ella. Un vell sosté el feixuc porticó per a què ella passi. Les pupil·les mortes resten estàtiques en el rostre barbut, d'un prestigi apostòlic, mentre la mà renegrida i estesa, espera una almoïna.

Les tenebres del temple engoleixen, poc a poc, les dues figures endolades. Al mig de l'altar, els braços en creu, s'alça un Crist tràgic. Una cabellera femenina s'estén sota la corona d'espines daurades i li acarona el tors lívid i ensagonat. Els ulls, de vidre, al resplendor dels blandons, rellueixen amb febre.

Tot el temple ressona greument de les campanades lentes. A les oïdes, però, de la noia, hi ha encara el xiscle agre dels mascarots que s'allunyen...

Niça

Carnaval de badocs. Les màscares, allí, són els estrangers. La pròpia cara—cares de nen, dels anglesos; cares de pell-roges descolorits, dels nordamericans—els serveixen de careta. Ningú els coneix. Ningú sap d'on vénen ni on van. Van els uns darrera l'alegria: fantasma de boira que no aconsegueixen mai. Saben el gust de tots els alcohols. Saben la manera de besar de totes les races. Però l'alegria no entra mai de veres al seu cor. Van, altres, darrera el saber. Coneixen tots els museus i les costums de tots els pobles. Però la coneixença del món llisca sobre llurs intel·ligències. Són incomprendius com uns infants...

Ara admiren les enormes baluernes de cartró i de papiers pintats. Les vulgars reconstruccions de vaixells i antigues carrosses; les vestidures d'època, les cabelleres postisses de les màscares... Posen la mateixa atenció admirativa que davant dels museus, però aviat l'esforç d'admirar els fa avorrible el que veuen...

Ah!, però pels que comprenen, el carnaval de Niça es fa més avorrible. Saben que les caretes no amaguen mai l'amor ni la riulla, l'imprevist ni el misteri. Saben que cada màscara és un petit marxant. El que no anuncia algun producte industrial, és també un reclam indirecte. Tots els ciutadans saben que els cal animar el carrer perquè la festa esdevingui atractiva. I cada un d'ells, sota la disfressa de turc o de bohemí, és una mena d'agent de l'atracció de forasters...

Carnaval de Niça! Avorrible carnaval sense sorpreses! Carnaval on l'única sorpresa possible és la de què, en quedar-vos sol a la vostra cambra d'hotel, i en posar-vos la mà al pit, amb expressió de fadiga, us trobeu que la butxaca de l'infern, on ha de reposar la cartera, s'us enfonsa en el buit, amb un soroll de manxa que es desinfla...

Madrid

Pianos de manubri. Notes de "charleston" exòtic i de xotis castís. Aires de revista parisina passada pel Paral-

UN VIU

—Així, disfressat de turc, em toquen deu dones. A veure si em quedaré sense!

l'el barceloní. Pols i confetti. Alcohol i *churros*. Baf de suor i d'oli.

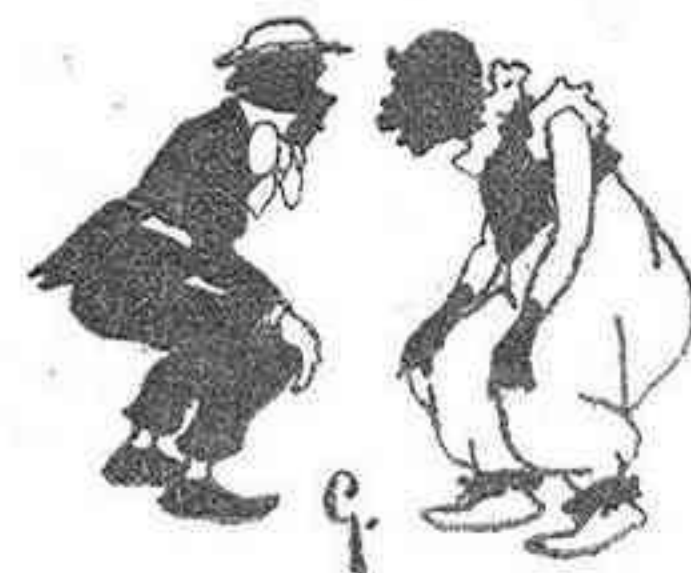
Cabelleres blondes, florides de morades violetes. Cabelleres negres, enceses en la brasa d'uns clavells. Mantons de manila, delicats, feixucs, enormes—papallones d'Orient—plegats sobre pitreres esmarrides, exhaustes...

Una parella, momentàniament fa rotllo. Ell, sota la campanula d'una faldilla enorme, mostra uns peus també enormes. Ella, posa tivant, a la cadera, uns pantalons masculins. Rialles. Diàlegs equívocs. Enginy, picardia. Muñoz Seca i Arniches...

El "charleston" el xotis... Un crit de bèstia ferida. Un aldarull de gent que no sap el què passa.

Nit. Uns carrers solitaris. Amanillat, entre una parella de civils, passa "Juan José". Les passes ressonen i, a vegades, ensopeguen, en la llum escassa, contra els còdols punxaguts i esmolats que empedren el carrer.

DOMÈNEC GUANSÉ

CARNESTOLTES

Per on començarem?... Ah, sí!

Carnestoltes, quinze voïtes,
I Nadal de mes en mes;
cada dia fossin festes,
la Quaresma imai vingués.

Així ho diuen. I hom suposa, és clar, que el Carnestoltes havia d'ésser cosa bona a la vellúria. Sí. Però els pobrissons que tinguérem la dissort de fer tard a aquells Carnestoltes del temps de la picor—que encara se'n llepa els dits alguna de les nostres àvies!—ens veiem negres per a poder escriure dues ratlles sobre la festa d'En Momus. Què en direm, pobres de nosaltres? Qui gosa fer broma del que no coneix, sense exposar-se a què els altres en facin a les pròpies costelles?...

El Carnestoltes és, en realitat, cosa tan llunyana i passada a la Història, com la Festa de l'Ase o la Fira del Lendit. Com que tal volta hi haurà qui ho posi en dubte, demanem a tots els vellets i a totes les velletes de la ciutat de Barcelona, que ens donin llur opinió sobre aquest extrem. El que és el triomf, en aquest terreny, no hi ha qui ens el prengui.

Com podeu veure, senyors, comencem aquest article pel camí del transcendentalisme. I és que nosaltres no volem defraudar mai els nostres lectors. D'altres dirien: "Carnestoltes? Vinga xirinolla!" I els endossarien quatre xistus de repertori, del més suat que corre, i Santes Pasqües! Nosaltres, no. D'ençà que deixàrem de netejar-nos amb pasta "Dens" (reclam gratuït), el queixal del seny, ens hem destapat pel cantó de fer la més seriosa filosofia. I ara, el que tingui teranyines al cap o bé els ulls li facin pampallugues, que se'n vagi a la nona. Hem dit.

... ..
Carnestoltes és una cosa antiga, molt antiga, però molt antiga. Tan sabut és, que, en realitat, no val la pena d'encaparrar-s'hi traslladant ací la seva data de neixement. Segons ens diu la Història, aquestes festes engrescaven d'allò més els antics, que en elles diu que en feien un gra massa. Fins també a la gent del segle XIX—mireu, mireu!, qui ha gosat dir-los totxos a aquests?—, els temps beneïts dels rigodons i dels llancers, els agradaven amb deliri. Però, oh, sort malastruga de totes les coses humanes! Oh, dissort! Què s'ha fet, oh, Momus, del teu poder? Per quins set sous has llançat el teu capell? Quina malaltia és la teva, la que et menja, que a tal estat de flaqueza has arribat? Com estàs tan capficat? Com ja no et fa joia pesigollejar Eva, com en altres temps, i has donat a Mercuri la careta?

Però és inútil, cavallers, que n'esperin la resposta; el bon Carnestoltes, abans, quan exercia, quan portava l'uniforme, vaja, encara era un xic tractable; però, ara... ui!, els mals negocis l'han tornat rampellut i té fins símptomes d'hidrofòbia. Què hi farem!

Doncs, bé: a nosaltres, com que som savis, dels efectes tant se'ns en dona; el que ens interessa són les causes. Per això ens hem dit: "Quin diantre de motiu serà el que fa que el Carnestoltes d'any en any perdi salut, de tal mena de manera que, segons les probabilitats, d'ací a poc temps no se'n cantarà ja gall ni gallina?" Hem començat a regirar llibres i més llibres, i diaris i revistes i paperam de tota mena, i... res: que enlloc hem pogut trobar el què cercàvem, és a dir, el per què de la decadència del bon Momus. Aleshores hem pensat: "Sí? Doncs, ara ho cercarem pel nostre compte... dins la nostra *mollera*..."

I tal dit, tal fet. I... vaja, que hauran de reconèixer

que si tal volta no hem engegat al bell mig del blanc, ens hi ha anat ben bé allò que es diu un cap d'agulla.

—Carnestoltes! Carnestoltes! — hem mormolat amb tristesa—. Però, de veritat és ara que ha entrat el Carnestoltes?... No serà que el Carnestoltes és ací de temps ha? Perquè, ben mirat, això no són ets i uts, que consti! El Carnestoltes—Momus per altre nom—fa temps que degué dir-se: "*Nada*: ja estic tip d'anar amunt i avall cada anyada a tall de llançadora; primer ressuscita, fes cada dos per tres, l'equipatge; gasta't la renda amb bitllets d'*ida y vuelta*, i després more't, i... ui, ui, ui!, res, que em decideixo a anar a viure a la terra per *in eternum*, ja que tant em volen." I heus ací com ara resten explicades moltes coses (el feminisme, el "charleston", etc., etc.) que, en efecte, de no ésser per la influència continua d'En Carnestoltes, n'sabríem de què va...

Demés, d'ara endavant, perquè ni Carnestoltes, ni Fira del Lendit, ni Festa de l'Ase? No hi han, gràcies a Déu, tants i tants que fan l'ase i el porc i el Carnestoltes tot l'any, a tothora i en tota ocasió?...

Hem confeccionat el següent epitafi que recomanem als qui els agradi fer el calavera el dimecres de Cendra:

Aquí jau un Carnestoltes;
no el féu pas ressuscitar,
que amb *tants* com pel món en corren
ell no hi podria surar.

* * *

I, pel demés, no s'hi encaparrí el lector.

Però, cal que tampoc es faci il·lusions: el Carnestoltes enguany restarà reduït a un certamen d'infants que les mares duren a *épatar* les conegudes; uns balls de màscara carrinclones que se'ls podria dir allò de "Carnestoltes fredes..."; una Rua tronada, per a esplai de quatre *niños bien*, i mitja dotzena de retrats a la revistes galants... I prou.

J. AYMÁ MAYOL

ELS BALLS DEL LICEU

En el vell Carnestoltes barceloní, els balls que es donaven al Gran Teatre del Liceu tenien una gran fama, i era ben justa. Avui, encara, tothom en parla com un dels seus millors records i com d'una festa esplèndida que s'ha pogut aconseguir.

Els balls del Liceu duraren fins fa, relativament, pocs anys. No eren, tanmateix, els darrers balls, aquells cèlebres balls del Liceu.

Ara, els de l'Aurígemma-Canyadó i del "Círcol Artístic" se'n emporten la palma. Són uns balls totalment diferents d'aquells cèlebres del Liceu, però també són, val a dir-ho, més harmònics amb la nostra època.

Aquest any, el Liceu ressuscita els balls d'antany. Balls magnífics, esplèndids, val a dir-ho. Però tampoc són allò, sembla. El Gran Teatre del Liceu continuarà cada any aquests balls? Seria necessari, i ho seria més encara donar-los-hi aquell típic aire vuitcentista dels primitius balls, el record dels quals ens han arribat fins nosaltres nimbats de fama i d'encís.

LA RUA D'AQUEST ANY

—De diners no en tindrem, però l'alegria no se'ns acabarà mai

ALEGRIA

Carnestoltes vol ésser l'alegria, la mateixa personificació de l'alegria. Però, pobret!, no reïx. Carnestoltes, no és més que una alegria estantíssima que diverteix tan sols a quatre noies desitjoses de maridar-se i quatre xicots que mai no han vist el món per un forat. Els altres, es diverteixen igual que els altres dies de l'any que escolleixen per a passar-se-la bé.

Crits, cares tapades, confettis i serpentines, esbroncaments, il·lusions. Veus ací el Carnestoltes: Allà, en un ball popular, unes modistetes predestinades a caure, s'entreguen als braços de l'home amat, i després senten la raurau immensa que a casa seva no ho descobreixin i no puguin saber mai que aquella nit sortiren de casa. Això, aquests casos isolats, és l'únic que diferencia el Carnestoltes dels altres dies de l'any.

Tot l'any és Carnestoltes, es diu. Potser no hi ha cap dita tan justa i verídica com aquesta. Però nosaltres hem de beneir el Carnestoltes, perquè el Carnestoltes de tot l'any és la hipocresia, i el d'aquests dies, a conseqüència de voler-se amagar darrera una carota, la veritable franquesa.

Carnestoltes, quinze voltes,
la Quaresma mai vingués;...

perquè la Quaresma, que amb passos rastrers estalona el Carnestoltes, és la personificació de la hipocresia. Es per la Quaresma quan tothom es disfressa de debò, es disfressa de bona persona, i fa tot el mal que pot. Per Carnestoltes, la gent es disfressa de ximple i hi actua; i resulta que mai no es pot estar tan en caràcter.

ART I ARTISTES

SALA PARES

En entrar a la Sala Parés per a veure les pintures de l'Ignasi Mallol, ens entregaren una biografia-crítica del pintor, signada per l'Alexandre Plana i després de llegida, gairebé el millor que podríem fer és referir-nos a ella, doncs, si bé no sempre hom ha estat d'acord amb les teories estètiques del distingit literat, ara hem de coincidir gairebé amb tot.

D'acord en què En Mallol és un pintor excellent per tots estils; d'acord amb el sà impressionisme que presideix tota l'obra del pintor tarragoní, i també en apreciar el tot harmònic de les diferents escoles crivellades a través de la personalitat indiscutible de l'artista que ens ocupa. Ara bé, on discrepem de la presentació, és en apreciar la retirada del pintor de casa envers els mestres estrangers del paisatge.

Per nosaltres ni Degàs, ni Courbet ni Manet: Mallol i sols Mallol. De cercar-hi precedent, anomenaríem Corrot, i més que res, un català, Fortuny. Es discuteix entre els pintors si és un pintor de treball laboriós que assolix una afectada simplicitat a força de constància i

saber fer; n'hi ha que creuen que és un pintor espontani i d'una facilitat meravellosa. Nosaltres, ni ho discutim ni se'ns en dona res: treballi amb espàtula o no la faci servir mai, el resultat és el mateix.

Un pintor equilibrat, sense carrincloneries de vell acadèmic i sense estridències de poca-soltes més o menys avançats. De tots els pintors joves, figura en primer terme per la seva sensibilitat exquisida i gust depurat, fent de la seva obra un conjunt de teles tan dignes de lloanca pels mestres, com simpàtiques per al públic de gust refinat.

L'Otero, a les mateixes sales, ha exposat un resum de la seva obra escultòrica, i donades les dificultats d'una manifestació així, cal felicitar-lo, doncs resulta difícilíssim aconseguir presentar tal nombre d'escultures definitives, tant pel treball com pel cost que representen.

De les trenta obres exhibides, cal remarcar, en primer lloc, el grup "Juventut", ja conegut, per estar al Museu de Belles Arts, de Barcelona. Després presenta una "Berenice", en pedra, que és un petit joiell per ben concebuda i d'un modelat just. Dintre d'un estil completament distint, "La Verge de l'Olivera", hàbilment estilitzada, representa una tendència cap a les talles en fusta del Museu de Valladolid, vistes a través d'un temperament artístic fortament modernitzat.

En conjunt, podríem fer algunes observacions sobre el decadentisme que inspira el conjunt de les figures de l'Otero, però és innegable que estan modelades amb un coneixement de la tècnica i un gust artístic que les fan altament suggestives, essent una de les exposicions d'escultura més interessants que s'han fet de bastants anys ençà.

GALERIES AREÑAS

Els paisatges d'avantguarda de Jacint Oliver no ens han convençut, perquè més que avençats, són pobres i influïts per un modernisme mal entès que no va enlloc. Val més que s'hi repensi i una altra vegada presenti coses menys modernes, però més ben pintades.

En Galwey—mestre de paisatges—exposa a ca l'Areñas un seguit de teles, totes millors que les altres, concebudes amb la virilitat de formes i colorits a què ens té acostumats i que constitueixen avui el més representatiu entre la pintura contemporània. Lliure d'influències estranyes i de tendències d'ocasió, va fent via per a deixar a les generacions a venir un exemple de ço que pot realitzar un talent d'artista complet, posat al servei d'una voluntat ferma.

Les muntanyes de nostra terra troben en Galwey l'interpret que els hi manca; en els seus quadres hi ha tota l'aspror de les serres del Montseny, junta amb la llum i bells colorits dels camps olotins. Ningú com ell plasma amb els colors de les nuvolades feréstegues, arrossegant-se pels cims, i les formes torturades de les alzines.

Cal que tota la plèiade dels pintors inspirats en les revistes franceses, més o menys intellectuals, passin per l'Exposició de Galwey, i tal volta es donaran compte d'on resideix el mestre a seguir per a ésser quelcom més que servils imitadors de tot el dolent que ens ve de fora i continuar la sana tradició de la pintura catalana.

BORIEL

EL CARNESTOLTES D'ANTANY I EL D'ENGUANY

Hom diu que cada dia el Carnestoltes és més feble. Això és una gran equivocació. A mitjans del segle passat, podem assegurar-ho, el Carnestoltes barceloní era molt més pobre que el d'ara. Però, les coses, a través dels anys, guanyen prestigi.

Hem oït parlar-ne tant als nostres avis, que ens arribem a creure que realment llavors era un Carnestoltes lluit i bo de debò. Res més lluny d'això.

A mitjans del segle passat hi havien balls que no eren millors que els d'ara, si exceptuem el del Liceu; hi havien els "assalts" a les cases particulars, que si bé encara es celebren, no tenen aquella importància que tenien llavors, per la senzilla raó que avui no es sent la necessitat d'esperar un determinat dia per a reunir-se en una casa una colla de gent a ballar, puix que reunions així hi són cada dia; i la rua, a les Rambles, eren una cosa pobre, en la qual els millors carruatges eren les tartanes. Generalment les disfresses eren carrinclones, i si regireu llibres d'aquella època trobareu que, en general, els seus autors es queixaven de la xavacaneria que tot plegat respirava.

Avui, en canvi, es veuen disfresses de bon gust, hi ha una certa educació, la rua és lluada de debò i els balls són ben divertits.

Es veritat que aquella època tenia sobre aquesta el no conèixer el "charleston" i el que quan una dona ensenyava fins el turmell, ja emocionava tots els homes. Hem de plànyer-nos de la mort de l'humorístic "Niu Guerrer". I que els balls de disfresses d'enguany, per bé que molt millors que els d'antany, no tinguin la grandiositat d'aquells tan famosos del Liceu, que ara s'han volgut restaurar.

Però, què hi fa això? El que hem perdut queda de sobres compensat amb l'elegància d'ara.

El secret veritable és que, llavors, la gent era molt ingènua i els nostres pobres avis no hi veien més enllà del nas, i tothom es llançava al carrer i el Carnestoltes era una festa suprema. Mentre que avui, tenim més món i passa el Carnestoltes com una altra festa qualsevol. Llavors, el fruïa tothom; avui, només que volem participar-ne. Això, i res més que això, és el que fa semblar que el Carnestoltes d'antany era millor, quan la veritat és que no podria passar la mà per la cara al d'enguany.

AL BALL

—No, no ballo el "charleston", perquè, com que amb aquestes faldilles tampoc se'm veuen les cames!

SEGRELLES

Josep Segrelles

Avui inaugura, aquest notabilíssim pintor, una exposició d'obres seves a les Galeries Arèfias.

Una exposició de Segrelles sempre és cosa interessant i digna d'atenció.

La setmana entrant ja us en parlarà el nostre "Boriel" amb tota la cura que mereix aquest artista.

LA POCA SOLTA

Com que no presumim de saurís, ni molt menys de savis, no podem dir ara si és bo o no que n'hi hagi de poca-solta. Amb tot, creiem de bona fe, que si en aquest món, tal com està avui dia, no n'hi hagués una bona collita de quant en quant, tal vegada no aniria ocm va, malgrat l'anar mig ranco. Altrament, hi ha qui diu que val més tenir-ne poca que gens, i tenen raó. Mal hi va quan en les cases, estaments o col·lectivitats, no hi regna un xic de solta, car llavors, és com una malaltia al darrer grau, que no hi valen metges, per Doctors que siguin.

Quedem doncs, que el tenir poca-solta avui no és rar, puix és gaire bé natural de la mateixa bèstia, i àdhuc nosaltres, moltes vegades reconeixem—lleals que som—que en tenim poca i en gastem m enys encara.. Així, no es poden mai donar per ofeses les persones tractades amb aquest mot de poca-solta, per qualsevol acte que han fet, desdit de la solta complerta. Tal és el cas actual de dos, diguem-ne reis; l'un, de la filosofia—filosofia moderna, però — l'altre de la manca de solta. El primer, cansat d'escriure i escriure coses que ningú no llegia, va decidir que els hi oïssin i es dedicà al teatre; ara tot ha estat obres filosòfiques, amb la esperança de fer un teatre nou i propi i que el públic arribés a capficar-se amb la seva moderna filosofia, nomenant-lo rei d'ella. Ens referim al senyor "Azorín". L'altre, o sigui en Muñoz Seca—digníssim funcionari ministerial i bon pare de família—començà—fa molt de temps — a escriure també seriósament, però, és clar, trobà que no n'hi feien cas. Llavors, es dedicà a fer-ho en broma, estrafent-la, però, i amb la menys quantitat de solta possible; i el públic de poques-soltes, que és prou nombrós, el declarà rei de la gràcia (?).

No sabem si a hores d'ara el senyor "Azorín" ha arribat a aconseguir l'anomenada que volia, i si el senyor Muñoz Seca l'ha començat a perdre. El cert és que ambdós autors i alludits reis, s'han ajuntat, decidint escriure en col·laboració d'ara endavant.

Pot ésser que l'obra resulti una mica obra mestra o que resulti el part de les muntanyes. Sigui el que sigui, nosaltres hi veiem un signe demostratiu del necessari que és tenir poca-solta; car els dos senyors, convençuts, tal

vegada, de què en tenien massa poca, o que no en tenien gens, s'han ajuntat per a veure si n'aconseguien una mica. I surti el que surti, ells en sortiran guanyadors, car és el que hem dit que diuen: més val tenir poca-solta que gens. Ara que, encara que tinguin raó i nosaltres també, qui sap si amb tot aquest romboll no hi restarà ofegat el sentit comú. En queda tan poquet ja també de sentit comú!

LLUÍS RAMÍREZ CARULLA

L'ESTAT ACTUAL DEL TEATRE CATALA

No podem passar en silenci davant dels viaranys per on s'ha emmenat el nostre teatre. Ha transcorregut una colla de temps sense cap escena regular i demanant tots, desesperadament, que es deixondís per a honra i orgull de la nostra literatura. Una empresa financiera féu el miracle, i de llavors ençà hem vist obert ara un, ara dos, ara tres teatres. Però hem arribat a un punt que, el cor esponjat allhora de dolor i d'indignació, cal exclamar: "Senyors, això no és el teatre català, això és un escarni al nostre teatre!"

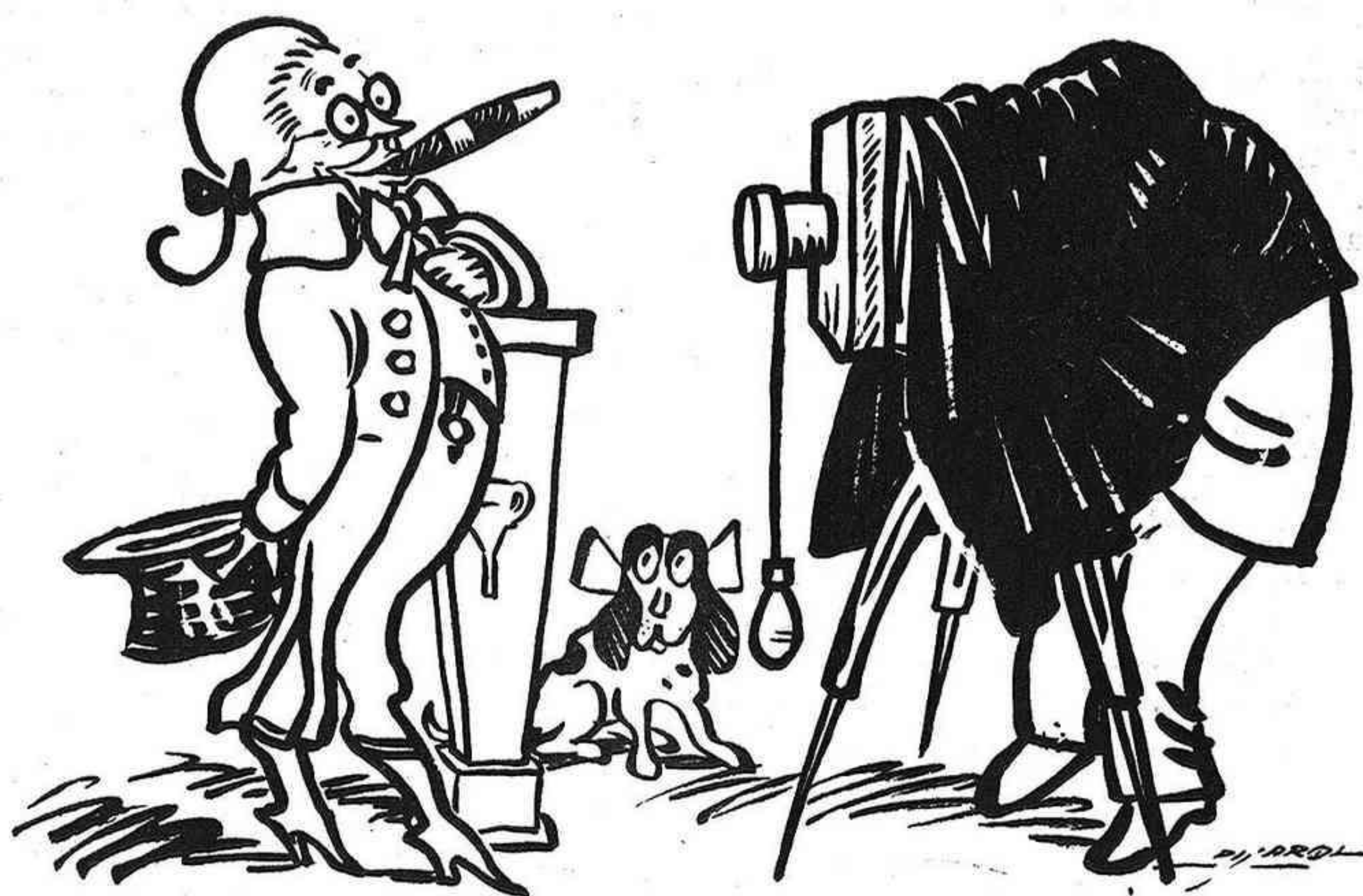
Fou amb dignitat que es reobriren les portes de la nostra escena, i amb ells anys ha anat enfonsant-se cada dia més en el llot del mercantilisme groller. Els actors s'han anat abandonant, el públic s'ha retret cada dia més, i els empresaris, de cara sempre a la "taquilla", s'han llançat descaradament a explotar les obres que podien interessar a la incultura del poble. Cap any com el present, això havia arribat al seu punt culminant.

I si veiem encara obres amb honradesa artística—cal recordar les de Josep Maria de Sagarra, Juli Vallmitjana, Lluís Capdevila, Carles Soldevila, Pompeu Crehuet — és tan sols per a què hom no pugui tirar-se decididament contra l'actuació de les empreses. Però els empresaris veuen bé que—enguany, com les passades temporades— aquestes obres es mantenen poc al cartell, mentre que aquelles altres, fetes sense cap més preocupació que la d'entrar pels ulls o les orelles a la ignorància del públic els reporten més beneficis. I és llastimós, veritablement, que qui ha donat el to hagi estat la vella empresa del teatre català, suara ressuscitada.

Autors de solvència com J. Puig i Ferrer, Ambrosi Carrión, Enric Lluelles i Prudenci Bertrana, es veuen obligats a retirar-se; obres d'Ignasi Iglesias, Ventura Gas-sol, Millàs-Raurell, Pous i Pagés, Joaquim Ruyra i Adrià Gual, entre altres, s'estan mesos i mesos algunes i temporades i temporades altres oblidades als calaixos de les direccions; ells autors novells, entre els quals hi han veritables esperances, tenen gairebé inabordable l'entrada. I, mentrestant, els vodevils embrutidors campegen en escena, milionaris i estimacions absurdes i rifes de galls i tortells i teules són oferts des d'una altra, i a la tercera hi salten els pobres actors vestits de mones...

Es absolutament necessari d'endegar aquest estat de coses. Mentre no es doni al nostre teatre la dignitat i l'honradesa necessàries, és preferible — com deien Domènec Guansé, des de "La Nau" i J. Roure Torrent des d'"El Dia", de Terrassa—no tenir teatre català. La solució és horrible, però és la única viable.

ERMENGOL DE ROGER

LA VANITAT

—Que es vegi que el "dije" del rellotge és d'or de llei!

SOLLER, TRES INSTANTS

MATI

Es ara en l'hora excelsa que el dia ja es pentina
i el raig primer de sol s'enfila dalt dels cims,
pellats i gegantins,
quan Sòller es desperta cobert de lleu boirina,
ensems que un gai oratge duent sentor marina
fau moure els tarongins.

TARDA

El sol és ple de vida. La tarda setembrina.
Damunt la blava mar hi cau l'or a bocins,
fonent-se en regalimis...
Inunden la celistia bells tons de tarongina...
Les ombres ben mestresses del dia que ja fina
s'escampen pels confins...

CAPVESPRE

Es ara, en l'hora baixa, quan ja la llum declina,
que m'és plaent seguir les hortes i els jardins,
fresant tots els camins,
per tal de sadollar-me d'aquesta flaire fina
que exhala l'exquisida, la flonja mandarina,
orgull dels sollerins.

ANTONI COLOMER

Illa Daurada, setembre, 1927.

EL TEATRE D'ORIENTACIÓ

Es evident que ens trobem en una mala època del nostre teatre. No hi manquen autors ni bona voluntat, és clar, però el públic ha perdut totalment el gust i prefereix les obres ben mancades de dignitat artística a les que han estat escrites amb honradesa i sentit comú. I sembla que el públic guanya la partida.

En aquests instants, doncs, un manifest com el que ha llançat el Teatre d'Orientació, té una extraordinària valor i tots l'hem de rebre a mans besades.

El Teatre d'Orientació és una obra tot just nascuda i encara inèdita que ve a donar al teatre català la dignitat que li manca. Això és, amb poques paraules, el Teatre d'Orientació; això diu, fonamentant-ho, el seu manifest.

A Catalunya tenim el Teatre Intim, que dirigeix un home que, fins ara, és l'únic que ha fet coses de veritable art, N'Adrià Gual. Però el Teatre Intim ens deixa tastar totjust la seva obra—una sola representació de cada sessió—i prou. El Teatre d'Orientació, talment un teatre regular, donarà les obres diverses vegades: seran estrenades a Barcelona i després dutes arreu de Catalunya.

El seu programa és altament lloable. Es una invitació de duel al teatre català actual. El nostre teatre—ve a dir—ha perdut la seva dignitat; nosaltres volem fer teatre digne, i si fracasséssim, però aconseguíssim fer canviar les actuals empreses, podríem estar ben satisfets del fracàs.

La noblesa i la valentia del manifest del Teatre d'Orientació en són, per elles soles, una ferma garantia. No dubtem de l'èxit.

Altrament, sabem que els nostres primers escriptors teatrals han ofert, entusiastes, totes les obres que volguessin, i que el nombre d'adhesions és molt crescut i hi ha tot el bo i millor de la nostra terra i àdhuc personalitats estrangeres.

DUES DONZELLES AL BANY

L'escullera, formada de pedres cantelludes, s'endinsava en el blavíssim pèlag enflorat, d'ací i d'allà, per raudes d'escuma i per espurnes d'or. Era a l'estiu. Prop de mitja tarda. I el senyor Pau, una canya a una mà, un cistellet a l'altra, abillat amb un vestit de dril i un barret de palla esponerosa, caminava vers el cap de l'escullera.

Allí tenia fines estores velles i uns pals que, ben avariats, produïen un rústec umbràcul sota el qual es tombava el senyor Pau, mentre la canya, encastada entre varies pedres, mantenia el fil, a l'extrem del qual hi havia l'esquer esperant que els peixos de plata obrissin la boca amb golafreria. De tant en tant, el suret que era arrencat de l'aigua, experimentava una petita sotragada. I el senyor Pau, llavors, s'aixecava mandrosament, agafava la canya i treia l'ham que, de vegades, havia enganxat algun animalet, però que gairebé sempre lluia nítidament, sense ni l'esquer, en mig de l'aire diàfan.

Unes voltes armava la tenda a la banda nord de l'escullera. Des d'allí s'albirava el pulquèrrim vilatge de casetes blanques, color de lilàs o color de rosa. Damunt la sorra daurada es decantaven les barques amb el pal catagòric. I unes quantes casetes de fusta—ratlles blanques i blaves—servien per a què els estiuejants es preparaessin la indumentària abans de llançar-se àrdidament a rabejar-se en les limfes marines i a aporrinar les ones que produïen gotes brillants.

I el senyor Pau esguardava les petites figures que, de tan llunyanes com eren, no es distingia si eren femenines o d'home. No pensava res.

Però altres vegades posava la tenda a la banda meridional de l'escullera. Des d'allí es contemplava una caleta vorejada de baladres que tenien una rialla vermella. L'indret, però, era anomenat el Recó dels Baladres. I semblava un redós on les nàiades de marbre poguessin descansar quan es monstres submarins les acassin feréstecs. No eren, però, nàiades, sinó mosses, dues mosses, les que una tarda aparegueren entre els arbrissons i es deturaren a la vora encatificada d'algues que exhala ven una flaire d'iode corprenedor. Les aparegudes portaven sengles farcells i vestits albíssims que voleiaven gentilment. I, després d'asseure's una estona per extingir la fatiga, començaren a treure's les bates com si anessin a tirar-se dins la mar.

El senyor Pau les veié per un dels forats que tenien les estores.

—Què és això?—va fer obrint els ulls meravellats.

I es posà a mirar ple d'avidesa. Les dones es llevaren les mitges.

—Quines comes més maques! — pensà l'observador, veient solament una blancor confusa. Es redreçà, emmotllà el rostre a la finestreta irregular i s'omplí d'esperança en un espectacle saborós.

En treure's les bates, es descobriren més trossos de carn i, sobretot, uns braços serpentins que devien tenir la tonalitat nacrada de les ostres per dins. El cor del senyor Pau glatia com si anés a esclatar; els ossos temporals semblaven a punt de la fractura; a la boca tenia crancs negres que li feien pessigolles. Tot ell es dalià afigurant-se la jove nuesa que anava a veure. En aquell moment, no era el senyor Pau, home de seixanta anyades, oblidat feia temps de les dones boniques i que tenia una senyora

flàccida i jubilada dels serveis d'Afrodita. En aquell moment era una bèstia plena de luxúria.

Les dones, al capdavant, aparegueren amb l'elàstic de prendre el bany que duïen a sobre amb molta prudència. No mostraven, per tant, més que el que mostra una indívidua vulgar en qualsevol platja. Però el senyor Pau, amb els sentits desvetllats pels preliminars i exasperats per la fantasia, esguardava devotament aquelles figures que batten l'oratge, ple de llangor.

Una cosa li cridà l'atenció: les dues mosses de vegades adreçaven l'esguard vers on ell es trobava, però sense fer escarafalls de cap mena.

—I ara! esclatà el senyor Pau tot confús—. Sembla que e mmirin. S'hauran donat compte. Però a elles qui les mana prendre el bany en aquest lloc?

El senyor Pau, no obstant, tenia la fañ emporprada de vergonya pensant en els seus pensaments. Havia imaginat un enfilall d'escenes que de tan insólites, grotesques i lúbriques semblaven producte d'un arquitecte ogival. I ara se'n penedia. Se'n penedia ara que les esperances d'abans eren esvaïdes.

El cas és que les noies varen sortir, s'embolicaren en magnes llençols, s'assegueren damunt la tofa d'algues i, probablement, quan estigueren eixutes, es posaren sobre l'elàstic sec la roba de què s'havien despullat.

El senyor Pau desfèu la tenda i, molt abatut, la canya a una mà, un cistellet amb tres peixos a l'altra, se'n tornà al vilatge. Era l'hora baixa. En front d'ell hi havia la roentor del sol que enrojolava el celatge i hi havia el fullatge que escampava baumes, xiscles d'ocell i rates, pinyades de volada desconcertant. Al darrera tenia la planura molla de la mar que tancava els ulls enlluernadors i cantava una simfonia monòtona i sublim. En mig de tanta grandesa, era el senyor Pau una mena de titella ridícul.

Gairebé de nit arribà a la seva torre. Obrí la porta ferrissa. Travessà uns jardinets molt acurats amb taulellets de reflexos metàllics amb massissos de forma estrellada, amb palmeretes, amb araucàries simètriques, amb un safareig al centre del qual una cigonya enlairava un doll d'aigua...

Davant de l'edifici estaven donya Quitèria, esposa del senyor Pau, Shara, filla d'aquest i Esther, amiga d'aquesta.

Shara, anant a trobar son pare, li digué:

—Avui no cal que ens encaparem pel sopar, veritat? El portes tu.—I alçant un drap que tapava el cistellet, afegí còmicament: —Pobres pescadors! Què els hi deixes per a guanyar-se la vida?

El senyor Pau, ja més asserenat—s'assegué.

Shara i Esther tregueren un tauleta amb un caixó que començà a fer brogit. Era un gramòfon. Quan acabà la primera peça—un "couplet" amb música de "fox-trot"—el senyor Pau demanà, per dir quelcom:

—On heu anat aquesta tarda?

—Jo no m'he mogut de casa — va respondre donya Quitèria.

—I vosaltres?—preguntà el varó a les damiselles.

Una rialla mofeta i pudibunda es dibuixà als llavis fadrins. Shara consultà sa mare:

—Li ho dic?

No siguis boja—féu la dama, desitjant que ho fos. I Shara, senzillament, digué a son pare:

—Hem anat a prendre el bany al Recó dels Baladres. No ens has vist?

DISFRESSES

—Home, no estàs bé de Ben-Hur, en aquell temps no es fumaven puros.

—Perquè anaven cars, però ara no hi van.

EL COL·LABORADOR ESPONTANI

Pobre col·laborador espontani, tu sí que ets el veritable màrtir de la literatura! I ja ho veus, res, ningú no et dona importància; ans al contrari, tothom et mira amb un somriure irònic, si més no.

Amb el barret a la mà, i el to suplicant, pam, pam, vas trucant a cada porta: "Que em faran la mercè de publicar aquest article?" Ja ho pots demanar amb bons *modus*, ja, que t'acomiaran amb la mateixa delicadesa que hom ho fa als corredors d'objectes d'escriptori, i ja és dir molt!

Ah, però això sí, el dia que pots aconseguir que et publiquin un treball, aquell dia sí que disfrutes de bo de bo; aleshores sí que oblidés totes les amargors passades; quina joia, quin trip trap al cor! Amb quin delit el llegeixes i el rellegeixes i n'adquireixes exemplars i més exemplars i tots els llegeixes el mateix nombre de vegades, meravellant-te en veure que tots són tan iguals... Solament, alguna vegada, et minva la satisfacció el linotipista, equivocant una lletra de la teva signatura.

¿No us sembla a vosaltres que al calendari hi han oblidat un sant?

J. M. MURIÀ ROMANÍ

TOT ES SEGONS EL COLOR...

Estic assegut en un dels confortables seients del "galliner" d'un teatre de Barcelona. Entre el seient i jo, he col·locat un mocador per a evitar que la meua pecadora persona desencanti la netedat virginal que acostumen a tenir aquesta classe de seients.

Es un entreacte i llegeixo un periòdic: m'innovo que hi han hagut tres accidents més a les Rambles, que la Plaça de Catalunya encara no està acabada i... Què veig!... Això és ignominiós! No s'hauria de permetre! Té tota la raó l'articulista; es tracta de què alguns senyors dels que estan asseguts a les butaques, volen ésser més senyors que els altres, i quan encara no és finalitzada la representació, es fan portar l'abric, el barret i la resta de la indumentària a les mateixes butaques. Reflexioneu el destorb, la manca d'estètica i altres excessos que això reporta. Diu l'articulista que inclús se'n ressent l'èxit d'autor i actors que, per aquesta causa, queda minvat.

M'adhereo de tot cor a la indignació de l'articulista, però com que el més probable és que, demanant una cosa tan justa com és la d'evitar aquestes impertinències, no sigui escoltat per ningú, vaig a donar-li el remei, no per evitar-les, però sí per a què no hagi de sofrir-les.

Cal només que vingui allà on estic jo i veurà, més ben dit, oirà com els de la "claque" representen l'obra,

que ja es saben de memòria, afegint-hi detalls, ja parlats, ja cantats de *cosecha propia*.

Els passadissos són inútils, segons telegrama de Nova York, que obra al meu poder; per tant, no és estrany que allí on sóc jo no n'hi hagi, però amb tot, no cal que es preocupi l'articulista, doncs, per passar d'una banda a l'altra, tindrà una "mullida alfombra", formada per l'americana d'un senyor, les faldilles d'una senyora i el "tarot" d'un "cuota", en una paraula, no tocarà de peus a terra.

En trepitjar l'"alfombra" de referència, oirà algunes paraules que li recordaran la "Lliga del Bon Mot", tot, però, en pro de l'art.

En alguns teatres, inclús, tindrà dret a passejar-se, això sí, sense picar de peus.

Si per atzar es posa dret a baix a platea, la primera cosa que li recordaran serà la cortesia, doncs és probable que un senyor del seu darrera li demani que es tregui el barret; vostè, prenent exemple, farà treure el barret al senyor del seu davant i, suposant que se'l tregui, tampoc haurà guanyat res, perquè tindrà el cap més gros del que es pensava. En fi, aquestes i altres escenes que veuria, li evitarien que fixés la seva atenció en nícieses com la poca comoditat dels senyors que tenen la desgràcia de tenir més calderilla i no poden, per tant, venir amb nosaltres a fruit del mai prou "cacarejat galliner".

Viso

SANTA INNOCENCIA

—L'any passat em vaig disfressar de "cupletista".

—Mai no m'hauria pensat que fossis capaç de fer tanta broma!

NOVETATS

Avui s'estrena "La flotja", de J. Millàs-Raurell. No sabem si tindrà èxit. Amb un públic tal com està el nostre avui—abarraganat per la ramploneria—, això no es pot saber.

Però sí sabem que es tracta d'una obra digna, sentida i pensada d'una manera forta, singular, original. Amb la seva obra aporta Millàs una cosa de la que el nostre teatre, malauradament, no està sobrat: intel·ligència.

ROMEA

Sortim del teatre, quan encara retrunyen en nostres oïdes els aplaudiments amb què el públic ha rebut els tres actes d'"El cavaller immoral", la nova comèdia de Manuel Fontdevila.

Entrem en un cafè per a escriure aquesta nota. I diguem, en aquesta nota poques paraules—perquè no tenim temps per a més—i substancioses.

En primer lloc, la nova comèdia de Manuel Fontdevila té una gran dignitat. Aquest és una valor que no veiem cada dia en els nostres escenaris. Cal exigir a les comèdies, abans que altra cosa, dignitat.

Després, passions. En "El cavaller immoral" la passió posa una càlida alenada en la paraula, i la fa viva, encesa. En "El cavaller immoral" hi han idees, hi ha subtileza, hi ha enginy, hi ha tot el que hi ha d'haver en una bona comèdia. No és una miqueta de comèdia, una comèdia amb sordina, no: és una comèdia que té cos i té ànima, i que interessa des del començament fins a la fi.

Molt aplaudiments, tants, que Fontdevila es vegé obligat a parlar. Molt públic.

La interpretació excel·lent, per part de tots.

POLIORAMA

Avui debuta l'actriu Carme Díaz que, després de "fer-se" a Barcelona, ha aconseguit grans èxits a Madrid.

ELDORADO

Vilches ha estrenat, darrerament, una altra obra estrangera, "El professor Klenoff". Es tracta d'una obra d'un cert valor psicològic en la que el diàleg i l'acció són duts amb mà experta.

Però el més notable d'aquesta obra, val a dir-ho, és la interpretació que dona Ernest Vilches al seu personatge.

VICTORIA

"La moza de la alquería" ha obtingut un gran i merescut èxit. Nosaltres constatem això amb una íntima satisfacció. A nosaltres ens plauen els èxits d'altri. No som uns rebentadors d'ofici. Quan "rebenem"—sempre amb tota correcció i cortesia—un actor o una obra, és perquè ho creiem de justícia.

Així ens hem alegrat de l'èxit que ha assolit "La moza de la alquería". La música ha estat una revelació. Els mestres Uyà i Montorio han escrit una partitura digna, honrada, rica en motius, en línies melòdiques, en orquestració. El llibre, de Frutos i Díaz Enrich, és honest de procediments, gens xavacà, enginyós, cuidat. L'acció segueix una línia de suau ascensió.

En la interpretació cal mencionar el treball dels senyors Vallejo, Martín Gracia i Rubio, i el de les senyores Casas, Arellano i Ferrándiz.

BARCELONA

Ha debutat Enric Borràs, la més llegítima glòria de la nostra escena. Enric Borràs està al ple de les seves facultats. Així ho reconegué el públic, aclamant-lo i omplint el teatre el dia del debut.

Representà "El abuelo", una de les seves més genials creacions.

PER A ACABAR

Aurea al Romez

L'actuació d'aquesta ballarina al teatre del carrer de l'Hospital ha estat molt discutida.

El seu art, és el d'una ballarina. Demés de dansar, interpreta, mitjançant les actituds i els gestos, les emocions que suggereix la música. És, doncs, gairebé més que una dansarina, una tràgica.

La presentació ha estat veritablement magnífica. També en això, Aurea, és una artista indiscutible.

Un grup d'intel·lectuals, homes d'esquerra, s'han decidit a publicar una fulla que s'ocuparà preferentment de teatre. Es titularà "El Crit".

Es a Barcelona la companyia dramàtica d'Enric Lluelles, un dels més notables actors del teatre català. Dintre deu dies començaran la seva "tourné" de Quaresma.

Angel Samblancat i Lluís Capdevila estan enllestint "La mala filla", una obra que destinen a Josep Santpere.

BOB

FUTBOL

La segona jornada del Campionat d'Espanya, el que és per nosaltres no va tenir ni un xic de variació amb la primera: dos resultats completament iguals, encara que en diferents circumstàncies.

El "Barcelona", per exemple, va tenir un contrincant un xic més fort que l'"Ibèria", com és la "Reial Societat", de Sant Sebastià, però això no va ésser motiu perquè els nostres jugadors, amb tot i que jugaven catastròficament, o sigui allò que ni un aprenent faria, van guanyar i ho van fer amb el mateix resultat que amb l'"Ibèria", o sigui per 4 a 1.

Ara, que si anéssim a analitzar bé les circumstàncies en què foren aconseguits aquests gols, potser, potser, que allò que se'n diu de mèrit, només n'hi vàrem veure un, i tot el més allargar, un parell.

Així va anar la cosa.

Quant a l'"Europa", no sabem què li deuria passar al nostre sots-campió, perquè mireu que perdre amb l'"Ibèria", ja és perdre.

Els nostres aficionats estan desesperats o desenganyats: ja han perdut totes les confiançaes de què arribi a fer alguna cosa millor de la que ha fet. Tots s'avènen que l'"Europa", fora del seu camp és equip a l'aigua, i hom qui no ho vol creure, a la fi ho haurà de creure perquè ho haurà tocat.

Ara que, nosaltres, que sabem com juga l'"Europa" i com

ha jugat, encara tenim un xic de confiança; un xic només, s'entén!

De moment s'ha hagut de conformar amb una pallissa igual a la que sofrí amb l'"Irún", si bé aquesta vegada davant d'un equip un xic més o bastant més inferior a aquell. Som així!

Demà passat, també del Campionat d'Espanya tindrem un gran esdeveniment, o sigui un altre d'aquells partits que es diuen de màxima emoció, encara que això de la "màxima", de tan gastat que s'ha fet, ja no ens fa ni mica de gràcia.

Es tracta del partit "Europa"- "Barcelona", que es jugarà al camp del Guinardó.

Sabem que, des de fa tres setmanes, ja els nostres aficionats han començat la demanadissa d'entrades i localitats, això vol dir que no n'hi haurà per a qui en demani. Nosaltres, però, opinem que amb calma n'hi haurà per tothom.

ATLETISME

Per fi s'ha celebrat la gran prova "Marathón" per a disputar el Campionat d'Espanya de gran fons sobre un recorregut aproximat de 42 quilòmetres i mig.

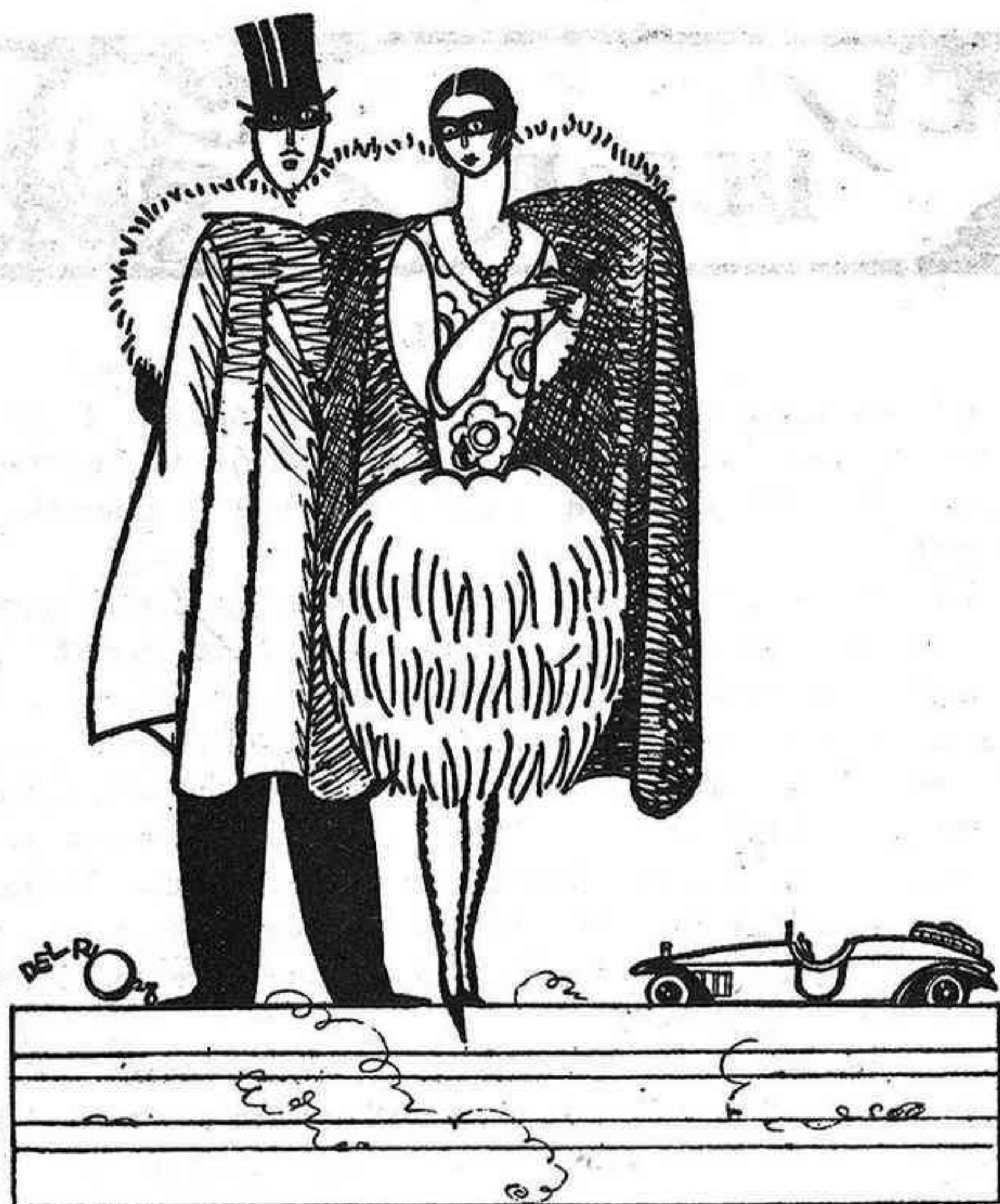
Va portar-se amb bon èxit, com no calia esperar altra cosa essent organitzada per la "U. S. de Sans". Hi va haver també alguns corredors que abandonaren i per aquest mateix motiu nosaltres recomanàvem que abans de portar-se a cap hi hagués encara algun altre entrenament.

Amb tot, però, va ésser un èxit i ja n'hi ha ben bé prou.

Va guanyar l'aragonès Carreras, del "Reial Saragossa", i el va seguir En Ferré, del "Barcelona".

Felicitem a la "U. E. de Sans", pel seu èxit.

TEIXI

LA VIDA ALEGRE

—Però, per què has volgut que ens n'anesim tan aviat?

—Que no et recordes que demà he de treure la bugada?

Homes, cal saber un xic més de francès!

Diversos dels diaris castellans de Barcelona anuncien que al teatre de Novetats s'estrenarà l'obra de Lénormand "Les ratés" ,traduint-ho així: "Los rotones". No, no. "Les ratés" no vol dir, ni omílt menys, "Los ratones".

Com estem! Com estem! I són els diaris, el "pa sagrat" del poble, els que això fan!

**

Hom assegura que han descobert qui és el que dialoga amb En Rovira i Virgili en els seus "Diàlegs dels amics" de "La Nau". El seu subconscient.

**

Tanmateix està millor en una ciutat de Suïssa, aquest Estat que està predestinat a ésser sempre neutral, que en cap altre lloc.

Però nosaltres hem trobat l'explicació del canvi. Com que els senyors delegats van a les reunions de la S. de N. a passar-se-la bé i a res més, troben que a Viena el pa és més bó que a Suïssa.

**

El dia 11 d'aquest mes es celebrà solemnement el 55 aniversari de la proclamació de la República espanyola.

Enguany l'ha commemorat molta més gent, potser més del doble, que els anys anteriors.

**

Per a usar encenedor, ara, es necessita llicència. Fins ara, només era necessària per a les armes de foc. Potser s'ha extés als encenedors perquè és també una arma de foc, puix que si no fos així, no seria possible encendre-hi cigars.

La vida es va complicant més cada dia. Arribarà un moment que no podrem fer absolutament res, i quan, avorrits, decidirem suïcidar-nos, ens trobarem que no en tenim llicència.

**

"El Sol", de Madrid, demana càtedres de les llengües ibèriques a la capitalitat espanyola.

Temps enrera demanà una càtedra de català. Ara insisteix i demana càtedres de gallec i de basc.

No dubtem que el prec d'"El Sol" serà atès de seguida.

**

Un jove de Terrassa volia suïcidar-se. I agafà el tren i se n'anà cap a Manresa, on es suïcidà.

Ens sembla que no li calia moure's de Terrassa per fer això.

EL TEXT I NINOTS DEL PRESENT

NUMERO HA ESTAT REVISAT

PER LA CENSURA GOVERNATIVA

Llibreria Espanyola d'Antoni López ♦ ♦ Rambla del Mig, 20, Barcelona

TELÈFON A. 4115

Pere Corominas

PUTXINEL·LIS

4 Pessetes

El Carnaval de Barcelona en 1860

Aliñado en prosa y verso por
J. A. Clavé y J. M. Tarrés

3 Pesetas

Santiago Rusiñol

MAXIMESIMALS PENSAMENTS

(Pensa mal i no erraràs)

2 Pessetes

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remitent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no es remet, a més, 30 cèntims per a certificat. Als corresponsals se'ls atorga rebaxes.

LA CLAVÉ I TARRÉS

LA LLUNA I PIERROT

-Ja ho veus estimada Colombina; qualsevol dia ens hi posaran
funicular